

Vergaderjaar 2006–2007

30 800 VIII

Vaststelling van de begrotingsstaat van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2007

Nr. 79

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 4 december 2006

Op 19 januari 2006 heeft de Onderwijsraad zijn advies «Naar meer evidence based onderwijs» aangeboden¹. De raad heeft dit advies uitgebracht naar aanleiding van mijn verzoek om na te gaan in hoeverre een sterkere evidence based benadering kan bijdragen aan de kwaliteit van het Nederlandse onderwijs.

De Onderwijsraad heeft mijn vragen op even uitgebreide als gedegen wijze beantwoord, zich daarbij baserend op een diepgaande analyse van bevindingen in andere domeinen en in andere landen.

In het navolgende zal ik ingaan op een aantal inhoudelijke opmerkingen van de raad over de evidence based methode. Daarbij zal ik aangeven op welke wijze ik invulling wil geven aan de aanbevelingen van de raad.

Evidence based onderwijspraktijk én evidence based onderwijsbeleid

De raad richt zich bij de toepassing van evidence based methoden in het bijzonder op de onderwijs-*praktijk* en minder op het onderwijs-*beleid*. Dat laat onverlet dat er een nauw verband tussen beide bestaat en dat ook in de beleidsontwikkeling meer aandacht nodig is voor evidence based benaderingen. In toenemende mate wordt het debat gevoerd over de noodzaak van het vormen van een krachtige interface tussen beleid, onderzoek én praktijk. Ik constateer echter dat initiatieven in deze richting achterblijven bij de verdere intensivering van het debat en daarom om extra impulsen vragen.

In het actieplan «OCW Verandert!»² heb ik al eerder het belang onderstreept van een meer evidence based beleidsontwikkeling. In het bredere kader van de ordening van de kennisfunctie van de overheid heeft OCW inmiddels een zogeheten *Kenniskamer* opgericht om de relaties tussen beleid en wetenschap strakker aan te halen en om de samenhang in het werk van adviesraden, planbureaus en onderzoeksinstellingen te vergroten. Het gaat daarbij niet alleen om evidence based beleid maken,

¹ Handelingen Tweede Kamer der Staten-Generaal 2005–2006, 30 300 VIII, nr. 177 (19 januari 2006).

² Handelingen Tweede Kamer der Staten-Generaal 2005–2006, 29 362, nr. 68 (23 november 2005).

maar ook om de doorwerking van nieuwe wetenschappelijke inzichten in de onderwijspraktijk.

Verantwoordelijkheden

De raad stelt dat het genereren van onderwijsinhoudelijke en pedagogisch didactische kennis en de toepassing daarvan een belangrijke verantwoordelijkheid is van de overheid én van de onderwijsinstellingen en -sectoren zelf. De keten van betrokken actoren is lang: ministerie, onderzoekers, lesontwikkelaars, ondersteunende instellingen, uitgevers, schoolleiders en leraren. Al deze actoren hebben een specifieke rol bij het evidence based ontwikkelen van onderwijsmethoden. Daarbij gaat het overigens niet alleen om de vertaling van wetenschappelijke inzichten naar de praktijk, maar meer en meer ook om de omgekeerde beweging, om *practice based evidence* ofwel de wetenschappelijke reflectie op en het onderzoek naar de dagelijkse praktijken in de klas.

De raad vraagt mij in dit traject een agenderende, stimulerende en – waar wenselijk en mogelijk – faciliterende rol te spelen. Vanuit mijn verantwoordelijkheid voor de kwaliteit en innovatie van het onderwijs wil ik de aanbevelingen van de raad zo veel mogelijk een plek te geven in het onderwijs en in de werkzaamheden van de daarbij betrokken instellingen. Vooruitlopend hierop is het advies van de raad onder de aandacht van die instellingen gebracht via de Hoofdlijnenbrief 2007–2008 voor de onderwijs-ondersteunende activiteiten¹.

Een goed voorbeeld van de gezamenlijke verantwoordelijkheid van departement en onderwijs-organisaties is de Nederlandse bijdrage aan het OESO-programma «*Schooling for Tomorrow*». Vanuit de innovatieprogramma's voor het primair en voortgezet onderwijs is gekozen voor het thema «*kennis delen voor innovatie*». Het project richt zich op twee vragen: hoe kan de wisselwerking tussen onderzoek en praktijk worden verbeterd, en hoe kan kennisuitwisseling tussen scholen worden versterkt. Het resultaat van dit project wordt eind 2007 aan de OESO gerapporteerd om ook andere landen ervan te laten profiteren, maar is in eerste instantie relevant voor het Nederlandse onderwijs. Vanuit mijn portefeuille als minister van Wetenschapsbeleid zal ik bevorderen dat meer wetenschappelijk onderzoek wordt gedaan naar (nieuwe) onderwijsmethoden, dat onderzoek in nauwe samenwerking met de praktijk wordt opgezet en uitgevoerd, en dat de onderzoeksresultaten voor de onderwijspraktijk toegankelijker worden. Daarbij zal ik zo nodig ook zelf wetenschappelijk onderzoek entameren.

De evidence based benadering

De raad benadrukt in zijn advies het belang van de evidence based benadering in het onderwijs. Hij onderscheidt in die benadering harde en zachte bewijsmethoden. Ik ben het eens met de stelling van de raad dat gestreefd moet worden naar «een zo hard mogelijk bewijs», en dat daarbij in het oog moet worden gehouden dat in verschillende fasen verschillende aanpakken nodig zijn, zoals pilots, monitoring en evaluatie. Uitgaande van de huidige praktijk zullen nieuwe onderwijsmethoden en benaderingen beargumenteerd moeten worden op basis van bestaande wetenschappelijke kennis. De effectiviteit van die aanpak moet bij voorbaat helder zijn of op zijn minst aannemelijk worden gemaakt. Verder moet de invoering van nieuwe methoden in ieder geval gepaard gaan met de nodige transparantie, monitoring en effectevaluatie. Daarbij dient niet alleen naar de bedoelde effecten van onderwijsmethoden en aanpakken gekeken te worden, maar ook naar mogelijke (ongewenste) neveneffecten.

---

¹ Handelingen Tweede Kamer der Staten-Generaal 2005–2006, 30 300 VIII, nr. 217 (13 april 2006).

Specifieke aanbevelingen

Uit de analyse van de raad blijkt in ieder geval dat het op een aantal thema's nog schort aan voldoende effectonderzoek in het onderwijs en – voor zover wel beschikbaar – aan daadwerkelijke toepassing daarvan in de onderwijspraktijk. Het ontbreekt allereerst aan een nadrukkelijk ervaren noodzaak om meer evidence based te werken, een gevoel dat volgens de raad moet leven bij alle betrokkenen in de kennismanagementketen. Dat bewustzijn is al eerder wel doorgedrongen in de gezondheidszorg en recenter in de jeugdzorg. Het onderwijsdomein kan nuttige aanknopingspunten vinden in de gezondheidssector, zij het met oog voor de grote verschillen die er óók zijn.

Kloof tussen onderwijsonderzoek en -praktijk

In het onderwijs bestaat nog altijd een kloof tussen onderzoek, beleid en praktijk. Die constatering is niet nieuw: de Onderwijsraad en de Adviesraad voor Wetenschap en Technologie, maar ook de OESO hebben daar al eerder op gewezen. Ik verwijs in dit verband naar mijn reactie van 25 november 2003 op het advies «Kennis van het Onderwijs» van de Onderwijsraad waarin ik het belang heb onderstreept van een goede wisselwerking tussen onderwijsonderzoek en -praktijk. Ook in andere landen en in andere sectoren (zoals de jeugdzorg) blijkt die kloof steeds weer belemmeringen op te werpen voor een evidence based benadering. In het onderwijsbeleid is al meer ruimte gemaakt voor bruggenbouwers als kennisgemeenschappen, kennismakelaars en lectoren, die moeten zorgen voor meer kennisverspreiding en -uitwisseling, voor meer samenwerking en afstemming tussen onderwijspraktijk en -onderzoek en voor een betere wetenschappelijke onderbouwing van (nieuwe) onderwijsmethoden.

Een betere aansluiting tussen onderwijsonderzoek en -praktijk is, zoals hiervoor aangegeven, het thema van de Nederlandse bijdrage aan het OESO-programma «*Schooling for Tomorrow*». Die bijdrage wordt verzorgd in een samenwerkingsverband van verschillende professionele sectoren uit het onderwijs en mijn departement. Het gaat bij dit project, zoals ook de raad bepleit, om een *vice versa* beweging. Wetenschappelijke inzichten en bewijsvoering moeten niet alleen hun toepassing vinden in de onderwijspraktijk, maar onderwijsonderzoek moet ook meer gevoed worden vanuit de onderwijs-praktijk zelf. Het overbruggen van deze kloof is overigens ook expliciet onderdeel bij de ontwikkeling van nieuwe innovatiestrategieën.

Digitaal loket

De raad bepleit in ieder geval – analoog aan soortgelijke voorzieningen in de VS en het VK – de oprichting van een centraal digitaal loket als brug tussen onderwijsonderzoek en praktijk. Een dergelijk loket zou relevant onderzoeksmateriaal moeten verzamelen en toegankelijk moeten maken voor het onderwijs. Ik ben het met de raad eens dat kennis over de (in-)effectiviteit van onderwijsmethoden toegankelijk moet zijn. Overigens bestaan de door de raad bedoelde «loketten» voor kennistransfer al wel¹. Een betere onderlinge afstemming tussen deze bestaande voorzieningen zou al de nodige meerwaarde kunnen bieden, maar ik zal onderzoeken of analoog aan soortgelijke voorzieningen in het buitenland een nieuwe, integrale voorziening effectiever en efficiënter is. Ik kan mij overigens voorstellen dat zo'n voorziening niet alleen «doorgeefluik» is van nieuwe wetenschappelijke inzichten, maar ook een stimulerende en ondersteunende rol zal kunnen vervullen bij de toepassing daarvan.

---

¹ Voorbeelden zijn het transferpunt Weer Samen naar School (WSNS) en Onderwijs Achterstanden Beleid (OAB), het Nederlands Informatiecentrum voor leermiddelen (NICL), het Freudenthal Instituut, Sardes en het Expertisecentrum Nederlands.

Verantwoording

Waar «aan de voorkant» stimulansen geboden kunnen worden aan onderwijsinstellingen om meer gebruik te maken van bewezen effectieve onderwijsmethoden, stelt de raad dat ook «aan de achterkant» mogelijkheden liggen om daarop meer focus te richten. In dat verband bepleit hij meer toezicht op de transparantie van door onderwijsinstellingen gehanteerde doelstellingen en op de mate waarin die doelstellingen daadwerkelijk worden gerealiseerd. Mede naar aanleiding daarvan heeft de Inspectie van het Onderwijs in haar laatste Onderwijsverslag inmiddels aangegeven processen van onderwijs-vernieuwing ook op de effecten daarvan te zullen volgen. Daarbij zal de Inspectie zo nodig afwijken van het gestelde toezichtkader om ruimte te bieden voor experimenten en zicht te krijgen op de positieve of negatieve effecten van veranderingen¹.

Opleiding en nascholing van leraren

De raad pleit ervoor dat in de lerarenopleiding en nascholing nadrukkelijk aandacht wordt besteed aan onderzoek. Dat zou kunnen door alle aankomende leraren in de opleiding een basisoriëntatie te laten doorlopen met aansluitende mogelijkheden tot specialisatie in evidence based onderwijs, bijvoorbeeld door aan elke pabo een lector «bewezen werking onderwijs, protocollering en kwaliteitszorg» aan te stellen. Ik zal erop toezien dat de bekwaamheidseisen van leraren ook voor wat betreft (het toepassen van) wetenschappelijk onderzoek zo goed mogelijk worden ingevuld. Een specifieke invulling van de evidence based benadering vindt plaats in de Dieptepilot voor de opleidingsschool en academische school. In de academische school verbindt men het opleiden in de school met schoolontwikkeling, onderwijsinnovatie en onderzoek binnen de school. Op dergelijke scholen versterken de onderwijspraktijk, de opleiding van leraren op de werkplek en het wetenschappelijk onderzoek elkaar. Leraren ontwikkelen zo tevens een onderzoeksrol om hun lespraktijk te versterken. In nauwe samenwerking met de lerarenopleidingen, hoogleraren, lectoren en andere wetenschappers wordt een opleidingsschool vormgegeven waar leren, opleiden, reflectie op beroep, ontwikkelingsgericht onderzoek, kenniscirculatie en innovatie hand in hand gaan. Daarnaast ben ik in gesprek met de VELON en de Stichting Registratie Lerarenopleiders over het ontwikkelen van een bekwaamheidsprofiel voor opleidingsfunctionarissen.

Onderzoek en ontwikkeling

De raad pleit voor wat betreft de rol van de wetenschap voor meer «protocollerbare kennis» in de vorm van gegevens over de werking van onderwijsmethoden en over de wijze waarop effecten en neven-effecten daarvan tot stand komen. Ik zal – onder meer in het kader van NWO/PROO – bevorderen dat meer wetenschappelijk onderzoek tot stand komt, aansluitend bij hetgeen op het niveau van de onderwijspraktijk wenselijk en noodzakelijk is en met oog voor de door de raad bepleite protocollerebaarheid van kennis. Zo nodig zal ik ook zelf dergelijk onderzoek entameren.

Tenslotte

Zoals eerder in deze brief gesteld is, maakt de adviesaanvraag aan de Onderwijsraad onderdeel uit van een breder – ook internationaal – traject, waarin evidence based onderwijspraktijk en evidence based onderwijsbeleid nadrukkelijker dan voorheen aandacht en toepassing zullen moeten krijgen. De verantwoordelijkheid daarvoor is, zoals de raad terecht stelt, niet alleen die van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

---

¹ Handelingen Tweede Kamer der Staten-Generaal 2005–2006, 30 300 VIII, nr. 221 (25 april 2006).

maar ook die van andere partners in de kennisketen tussen onderwijs-onderzoek en onderwijspraktijk. Ik zal de relevante ketenpartners stimuleren om zo veel mogelijk invulling te geven aan de aanbevelingen van de raad. De inrichting van een digitaal loket kan daarbij een belangrijke rol vervullen.

In het voorgaande heb ik aangegeven welke accenten ik plaats bij het advies van de raad. Die accenten zullen leidend zijn in het programma dat ik met de relevante ketenpartners zal entameren om meer evidence based toepassingen in het onderwijs te ontwikkelen en toe te passen. Het advies van de Onderwijsraad biedt daarnaast nog meer bruikbare suggesties die ik bij de ontwikkeling van een evidence based programma graag zal meewegen.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
M. J. A. van der Hoeven